„ЗАСТАВА“ излази редовно
средом петком и недељом на целом табаку
а уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на пола године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру)
на целу годину 35 дин. на пола године 17½ дин.
на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад.

НЕНАПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 120. У Новом Саду у среду 6. (18.) августа 1886. ГОДИНА XXI.

ПРЕОБРАЖЕЊЕ.

Још неколико година, пак ће се навршити деветнајест столећа, како је на земљи живео спас човечански. Он је постанио себи за задаћу, да људе збратими, истину узвиси, а човечанство спасе. А најрадије се сам називао — учитељем.

Знао је шта га чека и — опет је почео да ради. Реформаторски посао његов пратила је сила, искушење; но он није малаксао. Попео се на жидовски Олимп — Тавор, и ту се пред своја три ученика преобразио. Са чела му се види збиља и мудрост; из очију му сија истина и благост а из чиста срца продире љубав, која је кадра да усреди цело човечанство. Зраци тих врлина растурише се по целом човечанству и створише клицу — за будући плод. Лице и хаљине му се сјале — од блаженства, и он је био задовољан, јер је добио снаге за даљи рад. Добио је утехе, да његова мисао пропаднути неће Предвидео је све неприлике које га још чекају и говорио је преплашеним ученицима, да их у заједничком раду чека гоњење, да ће га пљувати и на послетку — смрт — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Положај српскога народа био је од увек тежак. Тим је постајао зазорнији, што је свагда тежио, да се на културном пољу изједначи са просвећеним народима. Са културом долази и слобода, а са високе стране се на њу гледа испод ока. Да дође до циље, управљао је народ своје погледе на гуслара, на манастире и цркве, а данас на — школе. Добра школа — просвета — гњави све крштене и некрштене Турке, што рекао добротвор Чупић.

Према томе учитељство је наше свесно задаће, која га у будуће чека. Хоће да пође путем највећега учитеља — и пошло је на сусрет своме преображају. Преображај тај треба да се догоди на Олимпу наше педагогије — у Сомбору. А од тог преображаја, ваља да има користи сам народ. Тиме ће се показати да учитељство озбиљно води бригу о потребама народним. Види ће се, да је учитељство спремљено да прими свој део на проображају народном, и да га у друштву са другим родољубима изведе до краја. Ако још по срећи наиђе на подпору, е, онда ће из тог преображаја да изиђе слика младог, крепког и енергичног човека — који има лепу будућност.

За дан 26. и 27. август, сомборско је учитељство сазвало општу учитељску скупштину.

Дневни ред заузима све оне моменте, који дају право на мишљење, да ће се по изведеној организацији, са успехом моћи приступити раднји.

Скупштина ваља да буде преставник целокупног учитељства Резултат расправе, биће израз мишљења целокупног учитељства нашег. За то треба да се учитељство наше у што већем броју искупи. **Да се то омогући, ваља и наше општине да припомогну. Тим ће показати, да и оне учествују у раду, који смера на добро школино и народно.**

Нека би дао бог, да „Преображење“ донесе за собом преображај целокупног нашег народа у духу народном и напредном. А кад преображај почне од школе — то је свакако леп знак.

На завршетку поздрављамо учитељство сомборско, и честитамо на родољубљу, које је овом приликом показало и довикујемо: само браћо истрајте у радњи, и ваша браћа учитељи и народ помагаће вам, да би вам посао олакшао.

А народно признање, без сумње је највећа награда. **Б.**

ВУК У ЈАГЊЕЋОЈ КОЖИ.

Миш не би никад ушао у мишоловку да из ње не вири — сланина, а за вука веле, кад хоће да шићари, он узме на се јагњећу кожу. Но и државници не презиру то средство. На пр. усрећитељ наше домовине, министар-председник Тиса, латио се тога средства и то баш случајно сада, када је тако рећи усљед Јанскове ствари цело мађарско јавно мњење окренуто против њега. И он је навукао на се јагњећу кожу, па је пошао на пут, како би што више жртава смрвио. Пошао је у брдовити Ердељ, у шуме, дакле баш тамо где има вука, има јагњаца.

Да разјаснимо ствар.

Пештански листови, међу њима „Еђетертеш“ доносе вест, да се Тиса упустио у преговоре са — народностима. Но не са свима народностима, већ са онима, који по свом германском сојуизгледају најпитомији и који се могу лакше задобити. Цела се ствар врзе око ердељских Саса. Тиса је почео с њима водити преговоре о — измирењу, нуди им разне уступке, који међутим нису познати, а зато тражи од њих цигло три ствари. Прво, да се окану симпатисати и заједнички радити са осталим немађарским народностима; друго, да ништа нестављају на пут остварењу мађарске државне идеје, а што је најглавније да стану на пут ширењу и распростирању Румуна по Ердељу. Вероватно је да у тој вести има нешто истине А то мислимо с тога, што су ови преговори у овим приликама сасвим могући, и да је Тису на преговарање нагонила права — нужда.

Познато нам је свима да се Тиса у највећој нужди лаћа народности. Они га обично извуку из свега. Кад га Мађари почну нападати због његових разних погрешака он почне гњечити и гонити народности и онда одма постаје у очима Мађара добар — хазафи и Мађар. Познаје он своје људе, зна он, да ће са успесима на помађаривању моћи запушити уста опозицији и довикнути Мађарима да је он највећи Мађар свога доба.

Ступио је у преговоре са Сасима. А преговара се њима зато, да себи помогне. Зато се и претвара. Нуди им све а тражи од њих попустљивост и да му постану оруђе, и то оруђе против — народности. Тражи од њих да стану на пут напредовању Румуна, да се позавађају с њима и да буду средство помађаривања. Није ли то доиста по Тису практична мисао. Пристанули Саси, Тиса ће показивати прстом на то своје дело, казаће Мађарима „гледајте ви, који ми пребацујете нерородољубље, гледајте где се кољу народности међусобно, гледајте како напредује помађаривање, а све је то моја заслуга“.

Међутим још све зависи од Саса. Ако они пристану помогли су Тису, он ће остати у очима Мађара колико толико — чист.

Но ми смо уверени, да они неће вадити Тису из блата. А тако би требали да чине у свом интересу, у интересу светле прошлости и своје борбе.

Јадне би ми то народности биле, ка би се дале тако лако употребити једна против друге, те кад би послужиле у туђој руци као батина, па онда као и свака друга батина, дошли на послетку иза — врата. Ми држимо да се бар толико здрава схватања може претпоставити од сваког а камоли од оних, који су толико пути обманути. **И. И—ћ.**

Буњевачко питање.

Од најновијег доба опажа се покрет у друштвеном животу једног малог и већ у заборав прелазећег дела српскога народа — Буњеваца. Овај је покрет најживљи у леглу буњевачком, у Суботици.

Сваки прави пријатељ Буњеваца зарадовао се, мислећи и надајући се, да ће и они једанпут к себи доћи, те да ће почети чисто народносни живот, који им је могућан поред огромне већине, коју имају. Свако се надао, да ће они са својом браћом Србима ступити у савез, те заједничком снагом борећи се извојевати себи оно место, које им по праву припада.

Но нада остаде пуста нада, и сваки који се тако мислио, љуто се преварио.

Наши Буњевци сломише опозиционалну мађарску странку, извојеваше влади победу, и примише у руке управу вароши, ступивши у огромној већини у магистрат. И сад интелигенција и вође буњевачког народа, у место да су свој народни језик увели у школу и у варошко представништво, — као што су то за време кортешовања своме народу обећавали, — напустише они мучки и кукавички народну ствар, јер се писмено обвезаше влади, да ће свуд и свакад мађарски језик подржавати и неговати, а свој рођени забацити, и да суплеменике своје неће просвећивати.

Наши Буњевци дакле, вођени од своје интелигенције, бацише се влади у наручја, предадоше јој се на милост и немилост, и не сањајући, да ће им се народносни живот у топлом и грчевитом загрљају владином угасити.

Оволико сам нашао за нужно рећи о нашим Буњевцима ради тога, да би се наш читалачки свет боље знао оријентирати у главној ствари, због које сам се латио пера. А сад на ствар.

Кад је Људевит Мочари дигао реч на земаљском сабору у обрану народносних права, и кад је у овом питању своју познату броширу издао, — обратио се писмом на једног овдашњег буњевачког „родољуба“, замоливши га, да га извести о овдашњим приликама буњевачког народа.

Усљед ове молбе Мочаријеве изишла је ових дана на мађарском језику књижица под васловом: „Суботичко писмо од једног Буњевца домородца. (Људевиту Мочарију о Буњевцима и о њиховим основним школама.)

Ова ће нас књижица занимати, јер говори о нашој једнокрвној браћи. Отворимо је дакле и прегледајмо јој садржај.

Одмах на почетку, са Мочаријом заједно, назива писац Буњевце — и то са свим умесно — католичким Србима. Затим у неколико речи наводи изворе именима: шокац, Буњевац, далмата. Говори о језику Буњеваца, о броју, животу и обичајима њиховим. Жали се, како Буњевци немају, осим два-три своја сина, никога, ко би их просвећивао. Жали се даље на закон, донесен 1868. године, о основним школама; вели, да сама школа неће помађарити Буњевце, ал да се напротив Буњевац, у саобраћају са Мађарима, помађарују. Осуђује начин предавања у основним школама, и вели, да у Суботици непостоји народносно буњевачко питање, — но питање о буњевачким основним школама. Труди се оправдати буњевачке вође, што нису ништа учинили у корист буњевачких основних школа, мислећи, да ће их тиме оправдати што тврди, да су до самопрегорења трансигирали“, попуштајући малој фракцији Мађара у великој буњевачкој партији, и угађајући час једној, час другој важнијој личности; — тако дакле у корист буњевачкој школи из горњих разлога ништа не могу учинити. Опет уздиже вође као родољубе, а узгредно спомиње и њихов реверс, који су дали влади, да неће неговати буњевачки језик (!). Хвали бога што је дочекао, да се један Мађар за народносне идеје у ономе правцу заузима, у коме се он већ 25 година бори. Вели, да ће исчезнути „баук руског панславизма“ (?); показује на Бугаре и Србе, како неће да се боре уз Русију; вели, како ово треба Мађарима показати и доказати, јер ће само тако бити сачувана наша домовина од заплета, само ће се тако осигурати самостојност балканских држава (!?) и да ће се тако моћи одржати у Европи — турска царевина (sic). Завршује, како ће Бог Буњевце сачувати од пропасти, јер тај народ није за пропадање.

ЛИСТАК.

СЛАВА У ГОСПОЂИНЦИМА.

Свугде се чује свирка и певање. Звуци са гајда, хегеда и тамбура разлежу се по ваздуху, а по улицама иде старо и младо, мушко и женско у свечаном руву. Од времена на време захори се пуцањ из прангије, а на „плацу“ играју момци и девојке коло, дочим старији код цркве при дугачком столу седе. Ту ће се и колач резати. Међутим ни звона не мирују, већ често забрује у славу летњег св. Стевана, храма госпођиначке цркве и опште славе свију Госпођинчана.

Такве славе нема у читавој Шајкашкој, а ја држим, да ни у читавом овостраном Српству нема тако гостољубивих људи, као што су Госпођинчани. У Госпођинцима нема такорећи ни једне куће, која о црквеној слави нема гостију. Госпођинци броје на 3000 душа, али о слави има у селу готово још једаред толико људи. А све се то надмеће, ко ће лепше и свечаније прославити летњег св. Стевана. Нема ти ту између појединих становника никакве разлике. Сви једно хоће, па се сви и слажу. И свештеник и учитељи, и кнез и бележник, и трговци и ратари, сви једнако мисле и сви једну тежњу имају, да не дају, да пропадне стари лепи глас о великолепности госпођиначке славе.

Тако је и овога пута било. Али овог пута било је нечега, што о славама прошлих година није било. Овог пута створиле су госпођиначке лепотице и младићи друштво и давали су у вече дилетанску представу и то Трифковићеве шаљиве игре: „Пола вина, пола воде“ и „Љубавно писмо.“ Пре подне су под управом честитог учитеља г. Мите Пејића певали у цркви а у вече давали су дилетанску представу. Дакле Госпођинци, село од не пуних 3000 душа, има своје самостално певачко друштво, а Нови Сад га још нема!

Дилетанска представа испала је врло дивно. Сви суделачи и све суделачице извршиле су своју задаћу на опште задовољство. Нарочито се својом управо уметничком игром и природном представом одликовала гђца Милева Бељанска и Јулка Локићева, а од мушких г.г. Живко Бајазет и А. Марић, но ни за остале не може се рећи, да нису своју дужност учинили. Па и публика је живо пратила представу. Тако кад је у комаду „Пола вина, пола воде“ гђца Милева Бељанска врло дивно изводила момент, како удовица Марија прво из равнодушности а за тим из мржње према браку прелази у љубав према Лази Поповићу, па кад је том приликом рекла: „Има и добрих жена,“ а један из публике са свим гласно примети: „Може бити, али тешко.“ Другог опет из публике занела је игра г. Марића тако јако, да је ускликнуо: „Тако је! Живео Ацо! Ура!“ Осим тога, било је више пута и других гласних примедаба, па и нејаке деце, која су се по неки пут заплакала, али то ништа није реметило ток саме представе. Можда се то строгим критичарима и естетичарима неби никако допало, али мени се веома допала та сеоска идила и ево ја искрено признајем, ди нисам ни у бечком и градачком позоришту и операма тако уживао, као што сам уживао на дилетанској представи у Госпођинцима. Заиста, овом су представом госпођиначке лепотице и младићи осветлали образ, а остали Госпођинчани умели су ценити то, па је школа где се представљало, дупком пуна била. На благајни је пало седамдесет форината, а трошкови износе на петнаест форината, дакле је преостала лепа свота сиромашким ђацима, у чију се корист та представа приредила.

После представе наступила је игранка све до беле зоре, а пред школом на лепој месечини изнесен је дугачки сто, где се седило и веселило, а такођер се веселило по читавом селу. Свугде се хорила песма и свирка, а улицама је непрестано пролазила момчадија, пратећи се гајдашем, Циганима и тамбурашима. Читаво се Госпођинце претворило у песму и свирку.

Слава је трајала и другог дана. На „плацу“ су као и првог дана при дугачком столу седили старији; момци и девојке саставише два велика кола, а под шатрама певало се и свирало. Међутим се интелигентнији Госпођинчани и гости скупљали и веселили по поједини кућама, као код познатог родољуба Новака Локића, Ш. Мирковића, Мите Пејића, кнеза Лазе Остојића, Г. Гргуревића, свештеника Бељанског, бележника Мирића, учитеља Бабића и т. д. Ту је било и озбиљног разговора и родољубивих здравица. Србин, нарочито Шајкаш, не заборавља ни у весељу ни на слави на тешку борбу за наша права и нашу народност.

И тако другог дана у вече опростих се тешким срцем са родољубивим и гостољубивим Госпођинчанима и одох натраг у Нови Сад, али госпођиначке славе сећаћу се увек као једног од најсветлијих момената у мом животу. Жао ми је само, што не могох и трећи дан остати, јер ми Госпођинчани рекоше, да код њих слава три дана траје. **Л. Н.**

Из наслова упитне књижице Буњеваца домородца видимо, да му је циљ: упознати Мочарија, а и ширу мађарску публику са Буњевцима, а нарочито са њиховим основним школама, и ваљда тако побољшати стање истих.

Из садржаја пак видимо, да начин, — којим Буњевац домородац своју циљ постићи жели, — никако не одговара циљи.

Излагање ствари површно је, јер није ништа друго, до јадање; а тим средством ни један родољуб нетреба да се служи, јер не само што не води к циљи, но је и недостојно и народа, за чије се добро бринемо, а и самога борца.

Многа су факта са свим лажно изнесена пред читалачки свет, да би се издајство буњевачких вођа бар у нечем извинило.

Буњевац домородац на много места долази у опреку са самим собом, и до крајности је досљедан, јер хоће да се покаже и као буњевачки родољуб, а жели и Мађарима тамјанисати. Он би и козу да нахрани, и купус да му недирнут остане.

А шта тек да кажемо о дражењу против Славена, он то назива „панславизам," и о скромној жељи: да се турска царевина и па даље одржи у Европи. Како се ово слаже са истицањем родољубља? Или како мисли Буњевац домородац довести то у склад са жељом: да балканске државе дођу до подпуне неодвисности и самосталности. Зар човек, који је иоле познат са историјом старијих времена, и ком су познати исторични догађаји прошле десетине, а и најновији, — може себи замислити подпуну неодвисност и самосталност Славена на балканском полуотоку, поред очувања турске царевине?

Ми знамо, да су за очувањем европске Турске Мађари тежили, а ни Буњевац домородац неће ваљда хтети тврдити, да је ова политика у хатар балканских Славена.

Овако само онај човек може писати, који или незна истакнути циљ јужног славенства, и средства, којима се иста постићи може, — или пак онај, који много не хаје за горњу циљ, но му је главно, да улагујући се Мађарима, до мрвице милости дође. У праом случају Буњевац домородац није дорастао послу ког се латио, у другом случају пак погодио са за скутоношу у Мађара, дакле је словенску ствар изневерио.

Но хајде, да све ово што смо навели, из самога писма, односно брошуре Буњеваца домобранаца и докажемо:

Буњевац домородац вели за буњевачке вође: Мамушиће, да су они још у младим својим годинама ставили на чело буњевачком покрету. То је истина.

Но истина је и то, да су та иста браћа дотле била добри Буњевци, дотле обећаваху својима суплеменицима народну школу, дотле обрицаху увести народни језик у варошком представништву, — док се помоћу буњевачких гласова не дочепаше власти и масних прихода. (Један је од њих градоначеоник вароши Суботице.)

Ово је непобитна истина, коју ни сам Буњевац домородац порећи не може, јер је у својој брошури признаје, тврдећи: „да су за љубав партији (ту се разумева фракција Мађара у буњевачкој партији), и за љубав једној или другој личности (жупан) трансигирали су самопрегорења, тако, да сад услов буњевачке просвете: народну школу — ни споменути не могу." (Суб. писмо стр. 9. алинеа 2.)

Таки ли су дакле ти слављени „родољуби" који „сваку хвалу заслужују", да Мађарима за љубав, и за љубав жупану жртвују просвету једнога народа? У очима паметног и поштеног човека то су кукавице и скутоноше, а не родољуби.

Буњевац домородац слике буњевачке вођа као узор карактера, као народне мученике, којима само добро народа лежи на срцу, и које у овој тврдој намери њиховој не може поколебати ни подло клеветање, ни облагивање, ни гоњења, нити ишта на свету.

То би лепо било — кад би заиста тако било. Али — на жалост — и сам Буњевац домородац признаје и тврди да није тако, кад вели: да је „владина победа пред самом владом само онда добила вредности, кад буњевачке вође јавно изјавише, да неће будити свест у буњевачком народу". (Суб. писмо страна 11. алинео 2.)

Питам ја Буњевца домородца, како се ово слаже са његовом тврдњом, да буњевци, дакле и вође, само онда оставише опозицију, кад видеше да ова потискује њихов језик, гњечи народност и задире шта више и у цркву, јер се у њој и буњевачки служи? (Суб. писмо стр. 10.)

Зар има човека који би веровао, да такови људи, који издају свој народ влади, обвезавши се, да неће у њему будити свест, — маре за народ, за његов језик и за његову просвету? Шта су ти људи? Ти су људи моралне убице свога народа, јер се обвезаше, да ће угасити и убити што је најдрагоценије и најсветије у народу — народан језик и народну свест.

Доказао сам дакле из саме брошуре Буњевца домородца, да је многа факта са свим лажно изнео пред читалачки свет.

Мађари, кад хоће да оправдају помађаривање у буњевачким основним школама, — веле: „народ (буњевачки) пристаде на то, он не тежи за променом. Јел савесно од запуштеног, и своје интелигенције миленог народа изискивати, да он сам изабере и означи средства, која ће га водити култури — дакле тако важној чињеници у народном животу". (Срб. писмо стр. 7., алинеа 1.) „Нема за ово примера у историји културног развића човечијег. Хрђава је то политика, несавестан је то посао, грех је то и пред богом и пред људима". (Срб. писмо стр. 8., алинеа 2.)

Дакле је несавесно и грешно, што Мађари напуштају Буњевце, и што их остављају у мраку незнања, а нијел тим већи грех, кад га рођени његови синови не воде к просвети, но угушују и оно мало свести у њему, што је још има? Грех је ово, велики грех! Пропашће буњевачки народ поред таквих својих синова, поред таквих будиоца свести, а не да ће се одржати. Не одржавају се тако народи!

Зато се вратите са пута шевердања и улагивања бар ви, који још нисте издали свој род. И ако хоћете да се борите за њега, а ви се борите мушки и достојанствено, јер му само тако можете помоћи. Ако се пак не мислите, не умете, или не смете тако борити, а ви умукните, да вас се браћа не морају стидети, са вашег кукавичког рада.

А Србину домородцу, — који овако површно, лажно, неопредељено и кукавичко дело препоручује — њему опрости Боже, јер он не зна шта ради.

У Суботици, 1. августа 1886.

Један искрени буњевачки пријатељ.

Вести из места и са стране.

Нападај на српске школе. Ових дана одржала се седница варошког представништва у Вршцу и том су приликом хтели Немци представници да смање број вероисповедних српских школа, мотивујући свој предлог тим, да Срби немају толико за школу обавезне деце, колико школа имају. Срби су за тај нападај у напред знали, па су благовремено трудом учитеља и свештеника извадили из црквених протокола, колико имају Срби деце за школу обавезне и тако др Милосављевић бројевима побије тврдњу неких немачких представника. Варошко представништво је увидило, да је разлог и правда на страни Срба и тако се већином гласова одбије душмански предлог оних немачких представника, који су на то ишли, да данашњи број српских школа у Вршцу смање.

Тарашка школа. Наши читаоци знају, да је ватра уништила зграду српске вероисповедне школе у Тарашу. Тарашка српска црквена општина није хтела, није могла да остане без српске вероисповедне школе. Средства су јој истина скромна, но она се сетила народа и обратила се за помоћ њему. И он је помогао. Тарашка општина добила је за зидање своје вероисповедне школе 176 фор. Истина малена помоћ, али је ипак помоћ и то од нашег сиромашног народа. Тим новцем а помоћу својих средстава сазидана је нова зграда, и Тараш има поново српску вероисповедну школу. Но зиданом школе, увалила се општина у ванредне издатке, те би јој требало поново притећи у помоћ, да се опрости дуга. — Добили смо извештај о стиглим прилозима, кога ћемо првом приликом донети. Међутим се надамо, да ће прилога за тарашку школу још стизати.

Слике са новокарловачког збора. Наш извештач наставља: „Други је на реду Шандор Јовановић, сасански парох. Овај је већ 73 године стар. Своје деце није никад имао, а био је сретан, да је одмах с почетка добио парохију прве класе, али поред тога ипак има страст, да се за сваки свој посао скупо наплаћује. Целога свога века узимао је десетицу и печеницу за венчање, а много пута и 20 фор. Где печенице није било, ту је морала торба пуна пасуља печеницу замењивати. Поред вредне и честите попадије своје, ипак је цео век свој „слободно" провео, тако, да је свакојаких малера имао и у том погледу суду оптуживан био. У конзисторијалној архиви има читав низ аката, који сведоче, како је својим сапаросима целога века ногу подметавао. Пошто је сад у дубокој старости својој потпуно здрав а удов, то ради Зумбулске Јуле, бивше негда слепачке вођинице, мора да се умиљава не само Герману, већ и свагдањем начелнику и општинском бележнику, бојећи се, да му неби Јулу протерали и њега тако у велику тугу бацили. За то се и каже у народу, да ће после његове смрти свештеник морати бар тридесет годинана светац бити, да би се у општини опет повратио углед свештеника. Имао бих о њему још много штошта причати, али остављам то за други пут, ако т. ј. буде нужно било."

Историјска изложба у Пешти. У недељу 15 о. м. отворена је историјска изложба у славу заузећа Будима. Отварање изложбе је свечано обављено. На изложби је изложено разних предмета који подсећају на турско господство у Угарској. На изложби су слике војсковођа разних народности у рату против Турака, даље слике важнијих битака око Будима. Осим тога има разних оружја из оних времена, одела и т. д. Има и један турски шатор. Опозициони мађарски листови замерају што на изложбу није дошао краљ и што није заступљено католичко свештенство. При отварању био је и румунски митрополит Мирон Роман са арадским владиком.

Антисемитски конгрес у Букурешту. Противчивутска струја заватила је великог простора у краљевини Румунији, Чивути су грозно гулили и варали прост румунски народ. Незадовољство се почело ширити против Чивута и тако је за кратко време постала јака румунска антисемитска странка. Румунске антисемите тако су заватили дубоког корена у језгри народа, да се надају највећем успеху при првим изборима посланика, који сељ долазе. Они држе, да ће скорим показати Чивутима пут који води из Румуније у свет. Већ се сад прогањају Чивути, а из Јашиа иселило се прошле недеље 1560 чивутских породица у Америку. Да свој уплив још већма учврсте у земље сазвали су антисемите к игрес 7. септембра у Букурешт. На тај конгрес дође многе антисемите из иностранства међу њима и Друмонт.

Руски ваздухопловац Милош. По „Варшавском Дневнику" дочоси „Србобран" овај занимљив догађај о ваздухопловцу Милошу, који се пустио на ваздушни пут прош. месеца из Варшаве. У 11 часова Милош се подиже с ваздушном лоптом у вис, поневши собом и нове апарате за управљање лоптом. Кад се подиже на велику висину подхвати га источни ветар и скоро је исчезао испред очију гледалаца. Изненадно завати вихор лопту и мимо воље ваздухопловца подиже је на висину од 3900 метера, и за тим, после неколико минута, почне се спуштати. Милош не хтеде тако брзо прекинути путовање па избаци неколико врећица баласта; лопта се поново почне пењати источним правцем и за тим се поново почне пењати источним правцем и за тим се почне по ново спуштати над старом боровом шумом, згодном за спуштање. Милош поново избаци још баласта, и тако је наступило ужасно пењање лопте, докле дође на страшну висину од 6200 метара. Милош не бијаше више у снази да издржи такав положај у ком се налази; он је био већ близу несвестице, дисање му престаде од брзине летења, очи су га већ почеле издавати, а необична хладноћа обузела му цело тело. После неколико минута лопта се почне спуштати над шумом, па је држала по врховима дрвећа; гране поломише обруче и кошар, покидаше конопце, па којима је привезана лопта. У то време удари о једно дебело стабло, те Милошу сломије леву руку више шаке. Прешавши већ шуму лопта ветром окренута на бок и даље се вукла пољем, на ком је било неокрчених пањева: ударивши о њих, са свим зграби кошар и све приборе који бијаху у њој. Милош је имао још толико снаге да одскочи од лопте, но не хтеде је оставити на вољу ветровима. Али у скоро изгуби сву моћ и са висине од два хвата падне на земљу сав угрувен, са сломијепом руком. Лопта ослободивши се пасажера, нагло се издигне и одлети источним правцем. Да ли ће поћи коме за руком да избави лопту (она вреди 1500 руб.), то остаје у питању. Милош се растао са својом ваздушном лоптом близу села Тржићевца, 20 врста од Седљеца. Ово летење на ваздушној лопти трајало је око два часа.

Кратке вести. Уредници „Нове Уставности" и „Муње" у Београду оптужени су због чланака у својим листовима. — Из Кијева је прогнано 100 чивутских породица. — У Алшо Барцику сурвао се жељезнички влак са шина у провалију. Вагони су размрцкани. Два чиновника су рањена. — Велики део (240 кућа) вароши Жолне изгорело је. — Румунски сенатор Градишћан ћушио је неколко пута на улици министра правде Статеска. Дакле већ се министри међу собом ћушкају, као веле, доста смо ћушали народ. — Сара Бернхард кад је представљала у Рио-де-Жанеру изазвана је 200 пута, а заслужила је 320.000 франака. — У Кун Ст. Миклошу било је 14. о. м. снега. — Јављају нам из Модоша, да је са тамошње поште украдено 100 фор.

Критика.

II. ПСАЛТИР СЛОВЕНСКИ садржи следеће градиво:

„Давида пророка и царя пѣснь. — Кафісма 1. Псал. 1. за разумевање; 2. и 4. за просто читање. Псал. 6. за разумевање. — Каѳ. 2. Псал. 10. и 11. за разумевање. Псал. 13. за просто читање. Псал. 14. за разумевање, — 15. за пр. читање. — Каѳ. 3. Псал. 18. за пр. читање, — 19. за разум. Псал. 20. за пр. чит. — 23. за разумевање. — Каѳ. 4. Псал. 24. за пр. чит. — 25. и 26. за разумевање. Псал. 27. за пр. чит. — 28. за разумевање. Псал. 29. за пр. читање. — Каѳ. 5. Псал. 32. 33. и 35. за разумевање — 36. за пр. читање. — Каѳ. 6. Псал. 38. за разумевање — 39. за пр. чит. Псал. 42. за разум. — 44. за пр. читање. Псал. 45. за разумевање. — Каѳ. 7. Псал. 46. и 47. за пр. чит. — 49. за разум. Псал. 50. за пр. читање, 51. за разумевање. Псал. 52. и 53. за пр. читање. Каѳ. 8. Псал. 55. за пр. читање — 56. за разумевање. Псал. 57. 59. и 60. за пр. читање — 61. за разумевање. Псал. 62. за пр. читање — 63. за разумевање. — Каѳ. 9. Псал. 64. за разум. — 65. за пр. читање. Псал. 66. и 69. за разумевање. — Каѳ. 10. Псал. 70. за разум. — 71. и 75. за пр. читање. Псал. 76. за разумевање. — Каѳ. 11. Псал. 78. 79. 83. 84. — све за просто читање. — Каѳ. 12. Псал. 85. за разум. — 86. 87. 90. за просто читање. — Каѳ. 13. Псал 91. 92. 96. и 99. све за разумевање. — Каѳ. 14. Псал. 102. и 103. за пр. читање. — Каѳ. 15. Псал 106. 107. 108. за пр. читање. — Каѳ. 16. Псал. 109. за просто чит. — 110. 111. 112. и 116. за разумевање. — Каѳ. 17. — нема ништа. — Каѳ. 18. Псал. 122. и 123. за разум. — 126. 129. и 132. за пр. чит. Псал. 133. за разумевање. — Каѳ. 19. Псал. 134. и 135. за разум. — 136. и 140. за пр. читање. Псал. 141. за разумевање. — Каѳ. 20. — нема ништа. — На послетку је кратак животопис цара Давида под: „Ѱаломъ, внегда Давідъ єдиноборствоваше на Голіаѳа."

Из свега дакле види се, да је г. писац бодро и опрезно израђивао свој „Псалтир". Види се да је сваки чланак т. ј. псалам промишљено прочитавао, да би знао који ће за употребу узети; на коме ће се псалму вецбати у читању а који ће опет служити за разумевање. Тако исто види се да кроз све три књиге влала нека одмереност. Раније употребљено у једном облику, није доцније доказило у том истом, него у другом. Разуме се да ће наставник знати сам да дотично као репетицију употребити може. Све је дакле најпромишљеније употребљено и целом састављању ванредна пажња обраћена, што г. Нешковићу одиста на хвалу служи. Псалми за разумевање и овде су у ступцима.

Сад још нешто.

Сво градиво дакле, како из горње две књижице, тако и оно из „Буквара", пружа ученицима довољно сретства да се са слов. језиком упознаду. За пет година учења, научиће ученици основ. школа наших све што им је најпотребитије да у цркви разуму оно што се чита и поје. А то и јесте права циљ наставе у црк. слов. језику. Но како да се распореди сво то градиво? Г. Нешковић није ни на једној књизи назначио, којим разредима би која припала. За то ћемо с те стране учинити овде једну малу узгредну примедбу.

Школе су наше данас и сувише претоварене са материјалом у опште. То је призната истина. Уз све то придошла је и друга невоља још. Овде у ужој Угарској морају ученици наши учити мађарски језик; тамо у Хрватској опет хрватски и немачки. А дочим је слов. језик, као и они други прописан за Пр. и даље основ. школа наших, то би се из „Буквара" могло у томе разреду узети просто познавање писмена и вецбање у механичном читању до — разумљивог. „Разумљиво читање" и „Читање са скраћеним речима" могло би доћи у III. разред; — „Часловац" у IV. а „Псалтир" у V. и VI. разр. Тако — држим — да би сво градиво из. слов. језика најповољније подељено било, како би се темељније и лакше превалити могло. На послетку ово, као што горе рекох — више узгред напомињем, пошто то зависи од околности, у којима се школство једног места налази. Друкчије ће се употребити где један наставник дела на више разреда; а друкчије опет где више наставника раде. На „Наставни план" од 1878. г. неможе се скоро ни у ком случају обзирати. Он је створен онако од ока. Треба пре свега да се подвргне ревизији учитељства нашег; да га оно претресе, да га уреди према свим могућим одношајима школства нашег, па тек у новом руву да важи за практ. наст. план. Овако, он је само пропис неки, или наређење за учитељство наше, ког оно неможе ни близу да изврши. А то би одговарало и „Уредби" школској. Шта више, поменути „Наст. план" није требао ни угледати света, док се неби саслушало „мишљење учитељских зборова." Тако бар обећаваху капицитети у „Уредби" школској! Ал да, тако, нешто слично томе, даје и Турска реформе потиштеним поданицима својим...! Благо си га школи!...

Да завршимо.

Приказане књиге очевидно да одговарају практичној употреби. Досад употребљаване треба са свим да се истисну из школа наших. Нема им више места у њима. Са свим је природно нешто, да боље преживљује горе. О томе не треба спорити. Само нека капицитети наши увиде ту истину. Али је она горка по њих. Јер до данас, какве су заслуге управо и стекли они по школство наше? Баш скоро никакве. Издали су „Дисц. правила" да увију учитељство у повој одојчета. Па је ли им то заслуга каква? Нека их свет хвали за то, али ми неможемо. Свако поштен мора се на ту хвалу гнушати!...

Учитељство је у више прилика већ показало, да је у стању народну школу унапредити и лепа јој гласа стећи. То му се мора кад-тад признати. Увидеће то и наши капацитети до послетка. Учитељство се мора сваког туторства отрести, ако се жели напредак и школи и народу. И приказане књижице јесу знак воље учит. нашег за рад. Само треба људима руке одрешити. Треба их још соколити и потстрекавати на што јачи покрет пак ће се брзо увидети куда ћемо са школством отићи. Само ћемо тако са школством нашим бити чувени и — виђени!

На послетку очекивати је од III. Савета да ће и горње две књижице Нешковићеве својски пригрлити и за употребу школску што пре прогласити, како би оне још идуће јесени у школе наше уведене биле. Vederemo!

С—н.

Трговачко-занатлијски део „Заставе.“

Занатлијске школе.

Водити борбу за политичка права и материјалне интересе нашег народа, а не старати се за просвету и не бринути се, да сви слојеви нашег друштва све на виши просветни ступањ уздижу — то значи, не познавати услове, од којих зависи успешна политичка и економска борба. Просто речено, то значи сипати воду у решето или пак млатити празну сламу. Никад ништа постићи нећемо, ако се једновремено поред политичке борбе не постарамо и за опште народну просвету.

У том погледу не може се рећи, да нисмо ништа радили. И појединци из нашег народа и укупан народ чинили су доста за просвету. Појединци су подизали стипендије и радили су пером и живом речи, такођер су и поједине наше црквене општине и народно-црквени сабор доста учинили за народну просвету. Али то ни издалека није још све, што би се требало и што би се могло учинити.

Наш сабор и поједине општине подигле су више девојачке школе и дечија забавишта; сабор је решио, да се оснују ратарске и виноградарске школе, али за наш занатлијски сталеж ништа није учињено. Међу тим не само што је држава у Новом Саду подигла занатлијску и трговачку средњу школу, а у каквој цели, то нам је познато, већ су у Новом Саду пре неколико година и Немци основали нижу занатлијску и трговачку школу и то великим делом баш српским новцем. Треба само летимичан поглед бацити на списак чланова и добровољних прилога, па ће се свако уверити, да је та немачка школа великим делом српским новцем подигнута, дочим ми Срби немамо ни једне такве школе.

То је црна штета и — срамота. Ми знамо, с каквим неприликама имамо да се боримо; ми знамо, шта смета нашем сабору, те не може успешно да ради у корист народне просвете, али кад може српски новац да потпомаже и одржава немачку занатлијску школу, с тим пре би могао основати и одржавати српску.

Али приватна средства су малена, а после, зависи и од добре воље, хоће ли ко шта дати и неће. Ту би једино наш народно-црквени сабор могао много учинити, да богме сада не, већ онда, када се буду наше народно-црквене прилике на боље окренуле. Но поред свег тога инак је и сада већ време, да се о томе размишља и о том предмету предлози износе.

И с тога ми, указујући на голему важност и корист занатлијских школа како по занатлијски сталеж на по се, тако и по целокупан српски народ у опште, предлажемо, да се наше поједине црквене општине као и поједине корпорације и личности живо за ту ствар заузму, те да узмогнемо што пре ма у ком нашем месту поздравити прву српску занатлијску школу. У своје време пак мораће ту ствар узети у своје руке наш народно-црквени сабор, па да о народном трошку оснује што више српских занатлијских школа, како би се наше будуће занатлије не само стручно образовали, него и у српском духу учврстили.

Српске су занатлије својим досадањим држањем јако задужиле српски народ, па је право, да им се народ у свом сопственом интересу што пре одужи, а одужиће им се тако, ако се буду о народном трошку у свим нашим већим местима основале српске занатлијске школе. Иначе почеће нам се љуљати и одређивати и наш занатлијски сталеж, а онда богме неће дуго трајати, када ће нам непријатељи наши моћи отпевати „вечвања памет“.

Ко је свестан родољуб, то не сме никад допустити. За то треба, док се прилике на нашем народно-црквеном пољу на боље не окрену, поједине задруге и личности живо на томе да раде, да се што пре у нас почну оснивати занатлијске школе.

Л. Н.

Будућност наших трговаца.

Казаћу како јесте, а ви онда пресудите сами. Дозволите само, да пре свега наведем два примера. Ја имам два занимљива познаника из детинства. Обојица одоше на трговину. Онај први, старији, отворио је још пре три године радњу, па ју је досад већ и — затворио.

Био је интелигентан трговац; свршио је, ако се не варам, пет или шест реалних школа, а учио је књиговодство. Као помоћник служио је у првим нашим радњама, а доста је и читао. Кад је постао самосталан, подигао је наслеђство, које је износило око 2.000 фор. а толико је од прилике добио и с женом. Кад сам му долазио у дућан, уверио сам се, да је окретан, вешт продавач и да се разуме око муштерија. Па опет је испало наопако.

Мислите ваљда, да је трошио сувише. Боже сачувај, него баш на против. У кући је живео и одвише скромно; љуто ми се жалио, што не може да чини за јавне ствари готово ништа, а да вам укратко речем истину, тај је човек врло често живио о пасуљу, па опет се не мога одржати.

Питате како то? Ево како. Имао је јаку чивутску конкуренцију. Ти су његови конкуренти били испрва сиромашнији но он, мање образовани трговци но он, мање познати но он, али се после нагло подигоше. Није ни чудо. Док је брат Србин радио као црв, а живио као Кир Јања, они су се сваки бар по једаред-двaред „изравнали“, а неки и отворено банкротирали. Ето, за то није могао да издржи с њима конкуренцију онај, који је мислио поштено, а хтео да плати сваком своје. И као што већ рекох, он је за кратко време пропао, а сад грошићари негде, шта ли.

Навео сам овај пример не за то, што је тај пример чудноват и необичан. Ко год се окретао по свету и испитивао узроке трговачком пропадању, тај зна за многе оваке примере, а ти примери бивају сваким даном све чешћи.

А сад да вам прикажем другог свог познаника. Он се сад тек спрема да отвори радњу. И он је доста образован, али има са свим друга начела од оног првог. Шта више он оног првог нашег друга љуто исмева. Ево како он чешће говори. „Ваљда сам луд, да живим и пострадам као наш пријатељ. Нећу ти ја јести пасуља, нит радити за бечке фабричаре. Ја ћу као и Чивути. Књиге ћу од првог дана удесити тако, да сваки час могу банкротирати, и то ће ме обогатити... Какав углед... Што ми говориш о угледу. Свет се клања оном, ко има новаца. Док ја награбим 100.000 фор. имаћу већег угледа од сваког оног, који се мучи и живи поштено. Ти знаш, да ја нисам рђав био, нисам то ни сад, ал бадава ти мени говориш, кад ја нећу да пропаднем. Да могу поштено, ја би то најволео. Изравнати се са кредиторима и банкротирати, то су два јака оружја. Онај, који се бори тим оружјем, савладаће оног, који то оружје презире.“

Промислите добро о ова два млада човека и ви ћете имати пред собом будућност наших трговаца. Они ће, ако остану и даље данашње прилике, или пропасти или ће се — проневаљалити. Треће не постоји, јер не може постојати. Света је истина, да се и најбољи па нуз то и богат трговац не може дуго одржати, ако га подседне какав Чивутин, који је себи предузео да банкротира, да се „изравна“, једном речи, ако је предузео, да непоштено води трговину. А таквих је све више и више.

Овоме злу је много криво и друштво, много и влада, а много и трговци. Друштво је криво, што оно такве варалице, о којима зна, да су без нужде банкротирали, поштује и клања им се, јер имају новаца. Влада је крива, што те и такве варалице лако пропушта; никако не подноша закон, који би био у томе строжији. А криви су и наши трговци, који виде од куд им прети највећа опасност, виде, који ће их непријатељ смрвити, а опет стоје скрштених руку.

Признајем, да је у овој ствари тешко помоћи. Али помоћи неће бити никакве, ако се поштени трговци не удруже, ако против ових пијавица из свог сталежа не буду тражили лека. Овако како је данас, остаје им или да сигурно подлегну према варалицама и несолидним људима, или ако хоће да се одрже морају се и сами проневаљалити, а то ће им убити углед. Ми смо изнели ову слику нашим трговцима пред очи, да им покажемо нужност удружења, нужност састанака, нужност кретања и рада, јер ако се они не стану бранити против свог највећег непријатеља, онда их нико не одбрани. И ово мало пера малаксаће, изгубиће народ, а то не треба да буде.

Ј. Т.

Шегртске школе у нашим крајевима.

Позиву нашем од ономадне одазваше се неколи пријатељи наши — но на жалост не управе овакових школа — те послаше извештаје о школама шегртскима у крајевима где Срби живе. Тима извештајима ево кратка извода:

1. **Арад**. с. кр. варош. А.) Трговачка шегртска школа. Лањске школске године било је 163. ученика, а ове 164; од ових се ослободило 10, напустило трговину 11, умрла 2; остало је дакле до краја године 141. Школска управа — као оно и новосадска — тужи се, да су ученици у школи разузђани; да је један шегра од „силне љубави“ у Мориш скочио и удавио се, а другог сиротиња нагнала у вале Мориша. (Кужна времена! Родитељи и учитељи хватајте се у једно, нераздвојимо коло! Будите на опрезу!) Међу уписаним ученицима било је 147 Мађара, 7 Немаца, 5 Румуна, и 5 Срба. По струци било је највише материјалиста, чојара, платнара и помодара. Б.) Занатлијска шегртска школа. Уписано је 820 шегрта; међу овима 520 Мађара, 210 Немаца, 71, Роман, 13 Срба, 4 Словака, 5 Чеха, 1 Бугарин.

2. **Печка**. (Мађарска — и Стара —). Зан. шегрта било је свега уписано 101; међу овима 41 Мађар, 38 Немаца, 17 Романа, 2 Србина и 3 Словака. Највише је било ципелара, вројача, ковача, столара и бравара; а других све на мање.

3. **Суботица**. уписано је 350 зан. шегрта, ослобођено 45, напустило занат 31, умрло 2, окрало на крају шк. године 271. Међу овима било је 45 Буњеваца, 277 Мађара, 14 Немаца, и Словака и 10 Срба. Варош сама поклонила је 50 фор. ради награђивања шегрта добрих у владању, учењу и послу своме; остали новчани заводи да ли су свега 30 фор.

Изложбе су приређене у сва три места и ваљани послови шегртски по заслуги награђени.

Не би згорег било, кад би по нашим местима власти и новчани заводи мало дарежљивији били према нашим вредним и вештим, но на жалост мачијским оком праћеним сиротанима зан. шегртима.

Вести из трговачко-занатлијског света.

О новосадској државној занатлијској и средњој трговачкој школи (академији), што је скопчана са шесторазредном грађанском школом. Управа ове школе јавља ово: Ова школа сасвим је равна трговачкој академији у Будапешти и другим трговачким средњим школама у земљи. За доказ овоме ево 1. §. из устројства, изданог високим министарством 1885. г под бројем 29801: „По таковом наставном плану устројене и са грађанском школом скопчане средње трговачке школе су јавне и равне гимназијама и реалкама, а уз ово имају сва права, што и ове. Једногодишњи својеводљци могу бити само они ученици овакових трг. средњих школа, који искажу да су свршили четири разреда гимназијска, реална или грађанска и да су по томе на трг. школи положили са успехом завршни испит; уз ове услове треба још трг. школа да добије засебно право, да јој ученици могу као једногодишњаци — својеводљци служити“.

Пошто је наставни план ове школе раван ономе на трговачкој академији, добио је Нови Сад и околица му такав завод, у ком синове своје може да изобрази за ваљане и образоване трговце, као што се дан данас изискује, а будућност ће још већма изискивати.

Осим овог нека имају на уму родитељи још и ово: Стан и храна у Новом Саду за једно дете стаје месечно 18—25 ф. а. вр. Док школарина на будапештанској годишње износи 150 ф., а на пожунској 100 ф., на нашој школи као чистој државној школи, плаћа се годишње 4 ф. а. вр. школарине; сиромашни ученици могу да буду и од овога плаћања опроштени. Грађанска школа, што је уз трг. школу, спрема дете и за исту, а уједно даје и прилике ономе детету, које хоће да буде ваљан и образован занатлија, да пређе из ње у школу радионицу за дрвенарију, што ће уз њу да се подигне по наредби министарској, чим се довољан број деце спреми, да може у ту школу-радионицу да пређе. Може се очекивати, да ће се ова школа-радионица створити почетком шк. године 1887./8.

Уписивање ће бити 1., 2. и 3. септембра по новом календару у висарвици управиној. (На пијаци у Кондорошијевој кући бр. 839.)

У први разред грађанске школе могу бити примљени они дечаци, којима је прошло девет година и који сведоџбом исказу, да су бар довољним успехом свршили четврти разред основне школе; могу дакле и такови бити примљени, који са успехом положе пријемни испит. У виши разред грађанске школе могу се само такови ученици примити, који су у претходећем разреду из свију предмета бар довољан успех показали.

У I. разред средње трговачке школе примају се само они ученици, који су са добрим успехом свршили четврти разред гимназије, реалке или грађанске школе; даље такови, којима је прошло 14 година, па положе пријемни испит.

На уписивање треба да дође родитељ или заменик му, и да назначи некога (господара, код ког је на стану и препитању), који ће за трајања школске године дете надзирати. Није дозвољено стан и препитање у гостионици најмити. При уписивању треба сваки ученик, који није опроштен од плаћања, да плати 2 ф. уписнине и 50 н. за извештај. Осим тога плаћа сваки ученик 50 н. прилога на оснивање ђачке библиотеке. Сиромашни ученици, који добар успех понажу, могу бити од плаћања опроштени. Молбенице ради опраштања од плаћања школарине, које се управљају на високо министарство богочасти и јавне наставе, треба у месецу октобру управи поднети.

Дворане за трговачка и занатлијска училишта у Новом Саду. Овдашња трговачка и занатлијска училишта нису имала сталних дворана за школе. Томе је доскочило новосадско варошко представништво узевши под закуп кућу г. Ђоке Кондорошиа за 4000 ф. годишње. У овој кући биће смештена шегртска и трговачка школа. Преговори око закупа ове куће трајали су пуних 14 дана.

Шегртске школе по Хрватској. Дознајемо из загребачких листова, да ће се по Хрватској основати више шегртских школа. Тако ће се основати шегртска школа у Загребу, Карловцу, Сиску, Вараждину, Пожези, Самобору, Крижевцима, Вуковару, Осеку, Беловару, Броду, Винковцима, Земуну, Руми, Глини, Петрињи, Ђакову, Крапини и Новој Градишци. Осим тога се дозвољава, да се ове школе отворе и у Петроварадину, Костајници, Госпићу и Оточцу.

Српски лозови. 15. августа вучени су у Београду српски лозови. Серија 2264 бр. 14. добила је 100.000 франака, серија 2573 бр. 9. 10.000 франака, серија 2264 бр. 40. 4000 франака, а серије 2573 бр. 35 и серија 4015 бр. 16. по 1000 фран.

Трговина.

= **Нови Сад** 5. (17.) августа. Житарска радња. Довоза са раном сваки дан има задоста. Цена пшеници јако се унапредила прошлих дана, међутим данас као да су покушати хтели спекуланти да јој цену на 20 новч. побију. На горњим пијацама је престала цена и даље дизати се, али зато није још попустила. У осталом, по свима изгледима пре ће и опет поћи цене пшеници на више него да би олако попустиле пошто у кукурузе, ма што је било кише није велико поуздати, јер су се врло хрђаво запатили те остали ситни и ретки зрном.

Цена је пшеници прве каквоће 7 ф. 80—8 ф., средња 7 ф. 60—80 н. Наполица 6 ф. 60 н. Јечам 4 ф. Зоб 5 ф. К курузи 5 ф. 20 н., на мање партије 5 ф. 40 н., од 100 кгр.

Посао са производи веома слаб промет. Маст свињска се за спекулацију само врло ниском ценом пазари. Плаћа се маст на више 46 ф., на мање 48 ф. Сланина сува 47—48 ф., од 100 кгр.

Угојени свињи су мање куповани. Цене су доста чврсте. Плаћа се за тешке 38—39 н., средњи 39 н., лаки меснати 39—40 н., од 1 кгр.

На месарској пијаци се доноси теоци и јагњци у мањој мери него што је нужно за потрошњу те су цене више. Теоци млади 10—12 ф. средњи 14—16 ф., старији тежи 18—24 ф., од ком. Јагњци 6—12 ф., од пара Коже телеће 3—3 ф. 50 н., јагњеће 1 ф. 20 н., од пара.

Вино. После тихе кише што паде прошлих дана оживела је чисто винова лоза. Да није оне превелике суше и врућине било у нашој околини би берба врло добро испала, а овако ће се наши виноградари задовољити само са средњом бербом, међутим ће каквоћа овогодишњег вина бити изврсна.

Продаја вина је за сада ограничена врло мали промет. Изврсне каквоће је вина у наших подрумара — виноградара па и у Фрушкој задоста. Лањске бело 10—12 н., шиљер 13—15 н., црно 20 до 28 н. Старо бело 14—16 н., шиљер 13—15 н. црно 28—42 н., од 1 литре.

Комовица чиста роба 18—20 н., шљивовица лањска 18—24 н., фина стара 32—48 н., од 1 литре.

*

У **Будимпешти**, 4. (18.) августа. Минуле недеље је на житној пијаци био веома занимљив посао. У почетку недеље су млинови покушавали услед јаче понуде, пшеници цену да побију, али пошто је спекулација показала бољу вољу за куповање цена то се одржала, за неколико дана и напредовала. Недељног промета са пшеницом било је преко 130.000 м. ц.

Пшеница стара банатска тешка 78. 8 ф. 70 н., потиска пшеница нова 81. 8 ф. 65 н., 81. 8 ф. 75 н., 81. 8 ф. 75 н., 78.9. 8 ф. 65 н., 80. 8 ф. 75 н., 79. 8 ф. 55 н. Пештанска 83. 8 ф. 80 н., 79.8. 8 ф. 60 н, 79.5. 8 ф. 65 н. Банатска 79.5. 8 ф. 65 н. Бачка 76.5. 8 ф. 65 н. Са горње Тисе 80. 8 фор. 65 н. од 100 кгр. Све на три месеца,

Раж 6 ф. 25—50 н. Јечам за рану 6 ф. 35—50 н., средња роба 6 ф. 75 до 7 ф. 50 н., за пиваре 8—8 ф. 25 н. Зоб је са 10 нов. поскупила, трговачка роба 6 ф. 20—40 н., прве врсте 6 ф. 50 до 60 н. Кукуруз за дуготрајне суше, врло је цена чврста па и напредна. Промета је било до 30.000 м. ц., које за рану, које за творнице је пазарено. Творнице се више резервисано држе пошто ни спириту продаје није. Цена је нагло се унапредила са 5 ф. 50—75 ф., а било је партија што су и по 5 ф. 80 н закључене. Репица. Пазарено је до 12.000 м. ц Спекуланти су већином пазарили, творнице су слабо заступљене биле у куповању. Прва репица кол. 9 ф. 25 н., лошија 8 ф. 25 н. и лошија по 7 ф. 75 н. је плаћана.

Производи. Маст је одржала своју нешто вишу цену пошто је потрошња повећана. Готова роба 51—52 ф. са буретом, за август-септембер 49 ф. 50 н. до 50 ф. без бурета. Сланина је исто у цени се поправила, варошка 44 ф. 50 н. до 46 ф., сушена 51—52 ф., сеоска сирова 40—41 ф. Лој 29—30 ф. од 100 кгр.

Шљиве, крупна роба за извоз је јако тражена и учињени су знатни закључци за октобер-новемб. Босанске 85 ком у по кгр. 21 ф., узанц роба 13 ф. 40 н., 100 ком. 16 ф. 08 н., српске 90 ком. 18 ф. 52 н. 100 ком. 18 ф. 30—18 ф. 90 н. Узанц 14 ф. 50 н. Спирит, усљед више цене ране, је чвршће цене па и напредне. Данас нотира прост рафинерима 25 ф. 50 н., гросистима 26 ф., за потрошњу 26 ф. 50 н., рафиниран 28—28 ф. 25 н.

Коже овчије су нагомилане јако, а продано је до 20.000 ком. Плаћане немачке лањске 2 ф. 20 до 60 н., овогодишње 1 ф 40—80 н од пара. Обилне сортиране финије 45—48 ф., средње 38 до 40 ф. од 100 кгр. Српске лањске 85—96 ф. Бачке и банатске 105—110 ф. од 100 кгр. Босанске и хрватске овогодишње 60—65 ф. од 100 кгр. са 2% попуста. Јагњеће коже 70—95 од 102 ком.

Нови Сад, 5. августа.

Одбор српске православне црквн. школске општине решио је у данашњој седници, да двојици својих учитеља, које одреди месни учитељски збор, даде путна трошка за учитељску скупштину у Сом бор. Нека би се и друге општине угледале на овај пример.

Најновије вести.

— Из Цариграда јављају, да ће се од сад турска политика придржавати руске и да ће се скорим за извесне прилике склопити руско-турска конвенција. Ако се то обистини, онда та конвенција може бити наперена против Аустрије, која намерава, да присвоји Босну и Херцеговину.

— Из Пловдива у Источној Румелији стижу гласови, да опозиција мисли, да узбуђење тамошњег народа приликом доласка турских изасланика употреби на то, да по читавој земљи одржи јавне зборове. Ови би зборови тражили, да дође руска војска те да препречи васпостављење органског штатута.

— Укупна белгијска штампа хвали одлично држање радника при прошлој демонстрацији, па захтева политичке и друштвене реформе. Сам један министарски лист вели, да министарство не држи, да је опште право гласања немогуће остварити.

— У Белфасту никако да се смири. Становништво је јако узрујано и сударило се с војском. Више су њих које мртвих пали, које су пак рањени. То је дело оних кратковидих политичара, који су одбили и оборили Гледстонов предлог у погледу ирског питања.

— У Копривници у Хрватској појавила се колера. Било је два смртна случаја.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

(Стигли 5. августа у вече.)

Река. Један се од колере поболео, а умро није ни један.

Лондон. Енглеска је влада закључила, да енглеску пограничну комисију из Авганистана одмах позове натраг и ако до сад између енглеске и руске владе није ни до каквог споразума дошло.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изишао је 32. број

СТРАЖИЛОВА

са овим садржајем:

Два три струка невена на гроб књижевнику Ђорђу Рајковићу, рођ. 1825. премин. 28. јулија 1886. у Новом Саду. Написао Александар Сандић. — Мелодија. Песма. Од Д. Ј. И. — Ирина Новела Сватоплука Чеха. Превео П. Падејски (Свршетак.) — Девети дан. Путничка успомена. Од Л. Томановића. (Наставак.) — Књижевност. Одговор госп. Јовану Благојевићу на његово „мало објашњења“ у „Голубу“ бр. 6. о. г. Написао Ратко Миљановић. — Листићи: Месечни преглед периодичне српске и хрватске књижевности. Месец Јули. — Читуља.

I. ц. кр. овлашћено дунавско паробродско друштво.

РЕД ПЛОВИДБЕ

ПОШТАНСКИХ И ОСОБНИХ ПАРОБРОДА

од 16. марта 1886. до даље наредбе.

ИЗ НОВОГ САДА У ТИТЕЛ: понедељником и петком у 6 сати у вече.

ИЗ НОВОГ САДА У СЛАНКАМЕН-ТИТЕЛ И ДАЉЕ ТИСОМ: средом и суботом у $5^1/_2$ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ЗЕМУН-БЕОГРАД: сваки дан у $5^1/_2$ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ОРШАВУ-ГАЛАЦ: средом, петком и недељом у $5^1/_2$ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У ЦАРИГРАД ПРЕКО РУШЧУК-ВАРНЕ: недељом у $5^1/_2$ сати после подне.

ИЗ НОВОГ САДА У БУДИМПЕШТУ: сваки дан у $10^3/_4$ сати пре подне.

Нови Сад, 15. марта 1886. **Агенција.**

Ред пловидбе

помесног парода „Нимфе.“

Из Каменице у Нови Сад:

Пре подне: 5, 6, 8, и $^3/_4$10 сахата

После подне: 2, 4, 6 и $^1/_2$8 сахата.

Из Новог Сада у Каменицу:

Пре подне: $^1/_2$6, 7, 9, и 11 сахата.

После подне: 3, 5, $^1/_2$7 и 8 сахата.

Недељом и свецем по потреби.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на једно упражњено место из стипендијске закладе Петра Костића.

Стипендије костићеве износе: за слушаоце основних школа 200 фор., за слушаоце ниже гимназије и богословије 250 фор., за слушаоце горње гимназије 300 фор., а за слушаоце правних и медицинских и философских наука 350 фор.

Молбеници ваља приложити ове исправе: 1. крштено писмо; 2. лекарску сведочбу о здрављу и накаламљеним богињама; 3. школска сведочанства од последње две године; 4. сведочанство од политичке власти о сиромаштву, у ком треба да стоји и то, колико родитељи молиочеви имају деце.

По вољи оснивачевој и наредби министарској морају костићеви питомци слушати науке: основне школе и први гимназијски разред у Винковцима, остале гимназијске разреде у Сегедину, правне и философске науке у Пожуну, а медицинске по потреби изузетно у Бечу.

Првенство на стипендију имају од најспособнијих ђака за науку синови черевићки, а после њих само ђаци из Срема.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 23. августа (4. септембра) о. г.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новом Саду 31. јула (12. августа) 1886.

Подпредседник књижевног одељења „Матице Српске“:
Светозар Савковић, с. р.

А. Хаџић, с. р.,
секретар. 2—3

СТЕЧАЈ.

У стипендијској закладе Нестора Димитријевића остало је упражњено једно место за слушаоца доње гимназије са годишњом стипендијом од 150 фор.

Ко жели то место тражити, ваља да приложи својој молбеници: 1. крштено писмо; 2. сведочанство о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 3. школска сведочанства од последње две године, и 4. лекарско сведочанство о здрављу и накаламљеним богињама.

У смислу последње воље оснивача првенство на стипендију из ове закнаде имају: синови и потомци браће му Кузме и Ћире, даље, сродници оснивачеви из Јакова у Срему, а за тим ученици родом из В. Бечкерека.

По наредби министарској не сме ни један питомац у једно и исто време уживати две или више стипендија.

Рок овоме стечају траје до 23 августа (4. септембра) о. г.

Из седнице књижевног одбора „Матице Српске“ у Новоме Саду 31. јула (12. августа) 1886.

Подпредседник књижевног одељења „Матице Српске“:
Светозар Савковић, с р.

А. Хаџић, с. р.,
секретар. 2—3

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитељско на овдашњој српско-православној основној школи потребан је један учитељ са годишњом платом од 500 ф. а. вр. а за станарину и огрев 100 фор а. вр.

Који место ово заузети жели дужан је доказати да је Србин православне вере прописане науке с добрим успехом свршио, немачким језиком влада и црквеном појању вешт, тако да дужности црквеног певца обављати и децу школску у том поучавати може.

Ако црквеном хармоничком певању добро вешт буде или ако пероводству у скупштини и рачуноводства школскога фонда у стању буде водити за једно или за друго имати ће 50 фор. а. вр. годишње награде.

Молитељи имају своје молбе најдаље до 15. августа о г. подписаној општини доставити.

Из седнице срп. православно црквено школске општине држане у Д. Тузли 20. јула 1886.

Ђока Адамовић, перовођа. 3—3 **Ристо І. Јовановић**, председник.

СТЕЧАЈ.

На упражњено место учитеља на VI. разреду у српској вероисповедној основној школи у Лалићу (епархија Бачка) овим се стечај отвара.

Учитељска је плата 300 ф. у готовом новцу, 21 катастр. јутро и 641 □-хв. у једном комаду комасиране I. класе земље, — јутро по 1600 □-хв. — која се годишње по цену до 400 ф. најмање под закуп издати може, — слободан стан у школском здању, при стану један и ван села један врт, и приликом укопа и парастоса — где позван буде — 50 новч.

Стицатељи имају сведочбама исказати, да су сомборску препарандију редовно с добрим успехом свршили, испит из мађарског језика положили и да су добри црквени певци, које ће лично доказати морати.

Дужности су учитеља поред прописане школске наставе и повторну школу редовно држати, у цркви и сам појати, школску децу у пјенију обучавати и у општинским седницама перо водити.

Молбенице са сведочбама имају се најдуже до 1. (13.) септембра о. г. школском одбору у Лалићу — последња пошта Ходжаг — послати.

Из седнице школског одбора у Лалићу 27. јула 1886. год. држане.

3—3 **Школски одбор.**

СТЕЧАЈ.

У нади, да ће високо кр. угарско министарство просвете и црквених послова одобрити основно писмо за стипендијску закладу Симе Ђорђевића, расписује се из исте закладе стечај на четири стипендијска места, и то на — два места за слушаоце техничких наука са годишњом стипендијом по 600 фор., на — једно место за слушаоце горње реалке са годишњом стипендијом од 500 фор., и — на једно место за слушаоце доње реалке са годишњом стипендијом од 400 фор. а. вр.

Молбеници ваља приложити: 1. Крштено писмо; 2. Сведочанство о сиромаштву, у ком треба да је означено и то, колико деце имају родитељи молиочеви; 3 Школска сведочанства од последње две године; 4. Лекарску сведоџбу о здрављу и о накаламљеним богињама.

По вољи оснивачевој првенство на ове стипендије имају свагда ученици родом из Мола, а осим тога захтева се од сваког молиоца одличан успех у наукама.

Избрани питомци ове закладе морају слушати науке на реалним и вишим техничким школама у Угарској.

По свршетку наука моћи ће сваки онај питомац, који науке своје с похвалним успехом сврши, још једну годину дана уживати своју стипендију на ту цел, да се може приправити за практичан живот.

По наредби министарској не сме ни један питомац уживати две или више стипендија у једно и исто време.

Рок овоме стечају траје до 23 августа (4. септембра) о. г.

Из седнице књижевнога одбора „Матице Српске“ у Новом Саду, 31. јула (12. августа) 1886.

Потпредседник књижевног одељења „Матице Српске“:
Светозар Савковић, с. р.

А. Хаџић, с. р.
секретар. 2—3

ГОСТИОНИЦА

КОД „ЗЛАТНОГ ПЛУГА“ У МИТРОВИЦИ

издаје се од 1. новембра 1886. на три или више година под најам. Иста гостионица састоји се са једне стране из једне велике собе за гостионицу, уз њу соба за обедовање, даље три собе за путнике, кујна, шпајз, велик добар подрум, са друге стране дућан, две собе, кујна са затвореним ходником. У авлији велика отворена шупа са шталом, велика штала са удешеним таванима за раву, леденица, чардак, куглана и т. д.

Ко би желио ову гостионицу под најам узети, нека се обрати на управу митровачке штедионице. 2—3

КУЋА бр. 2080. у лецедерској улици са 4 собе, 2 кујне, шпајз, 1 кујна за прање, 3 коморе, подрум и таван, издаје се под кирију. Ближи услови могу се дознати код

Марка Јоановића,
3—3 дрвопродавца у Н. Саду.

ЗА НАШУ НОВО-ОТВОРЕНУ

ШТАМПАРИЈУ

требамо **више слагача** и осталог персонала.

Ступање може и одмах бити.

У Новом Саду 1886.

1—1 **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

Кућа бр. 2186.

Један већи стан са више соба издаје се од 1. новембра п. р. под кирију.

Ближи услови могу се дознати код Ђорђа Јаснића кабаничара у Новом Саду у лебарској улици. 2—3

МЕШОВИТО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА

У МЕЛЕНЦИ

потребује једног од млађих спомоћника. 2—2

ПОМОДНО-МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

АЛЕКСАНДРА ГРИНВАЛДА

У ВИНКОВЦИ

потребује вештог и угледног старијег српског спомоћника. Ступити може одма. 2—2

КОМПАЊОН. 2—3

За већ у једном већем српском месту постојећу шпецерајску трговину тражи се садруг, ако је можно стручњак, који би евент. сам радњу водити могао. Писма са понудама нека се изволе управити на администрацију овог листа под: Компањон 361

ГАЛАНТЕРИЈСКА, НИРНБЕРШКА И КРАТКОГ ЕСПАПА ТРГОВИНА

Ј. Ф. ДЕОДАТО

У ВАРАДИНУ 1—

потребује практиканта или шегрта.

АПОТЕКА

Ј. ПОКОРНОГ

У БЕЛОЈ ЦРКВИ

потребује једног практиканта. 3—3

КАБАНИЧАРСКА РАДЊА

ЂОРЂА ЈАСНИЋА

У НОВОМ САДУ

потребује једног спомоћника. 2 3

МАНУФАКТУРНА РАДЊА

В. АДАМОВИЋА

У ТЕМИШВАРУ 2—2

потребује једног шегрта који се има кроз три године о свом трошку издржавати.

ШАНДОР ТЕОДОРОВИЋ

У ВИНКОВЦИ

потребује за своје **стовариште ципела и шешира** млађег трговачког спомоћника. 3—3

ХОТЕЛ ХУНГАРИЈА

У БЕЧУ

III. Bezirk, Pragerstrasse Nr. 13.

Удаљен 10 минута од Пратера, преко пута станици спојене жељезнице (*Verbindungs-bahn*) за директне изјете на јужној и западној жељезничкој жељезници у најлепшу бечку околину; близу северне и северо-западне жељезнице, паробродске станице и коњске жељезнице (трамваја)

Елегантне путничке собе од 80 новч. на више.

Месечне собе уз обаљену цену.

Ресторација и кавана. 5—12

УЧИЛИШТЕ И ВАСПИТАЛИШТЕ

директора Ландесмана у Суботици

Савесна настава у свима, трговцу обртнику и земљоваднику нужним знањима. У овом се заводу може приправљати за испит једногодишњих војника својеволаца (фрајвилигера.) Пензионат по облику пређашње трговачке школе Арнолда В Брауна. Препоручује се за децу (6 12 година) слабе конституције или тешког схваћања. — Програми се шаљу бесплатно. 8—10

TRADE MARK. AYALA & CHATEAU D'AY

CHAMPAGNE

AYALA & Co.

Главно стовариште за Пешту и околину код гг Браће Радановића у Пешти Calvinplatz. 67—100

ТРГОВАЧКО УЧИЛИШТЕ

И

ВАСПИТАЛИШТЕ

У ЉУБЉАНИ

(Laibach, Крањска)

основано године 1834. почиње своја предавања 10. октобра о. г.

Програме овог завода и ближа извешћа даје

1—3 **Фердинанд Мар.**

ц. саветник, управитељ училишта.

Власник и издавалац Милица Томић рођ. Милетић. Одговорни уредник Јаша Томић. Српска штампарија дра Светозара Милетића.